

DE TRIBUNE

Redactieadres:
D. J. WIJNKOOP, Pretoriusplein 3^{III}
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:
Post Box 379
Amsterdam.

VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 mnd.
Buitenland 65 ct. Losse nummers 3 ct.

Advertentiën per regel 10 cent. Bij abonnementen speciaal tarief.

Orgaan van de Soc.-Dem. Partij

Redactie: J. C. CETON, H. GORTER,
W. v. RAVESTELJN Jr. en D. J. WIJNKOOP.

INHOUD: De Raadsverkiezingen. — Troelstra aan het Hof. — De Macedonische Oorlog. — Over het Imperialisme. II. Het belang der geheele bourgeoisie bij het Imperialisme. — De Resolutie van Amsterdam. — De man van 50 jaar. — De Verdediging van Ned. Indië. — Het Standpunt van de Partij. (Ingezonden antwoord aan Wacht). — Van de Afdelingen. — Boekaankondiging. — Korrespondentie. — Advertentiën.

Voor de Naverkiezingen.

M. M. te O. f 2.50; afd. Zwolle f 4.25; v. L. te R. f 3. — Of voor verkiezingsdoeleinden, of voor bloemen Troelstra, de volgende keer mee te geven f 2.— Totaal f 11.75.

Hiervoor is nog veel geld nodig.

Partijgenooten, zendt s. v. p. direkt aan het Partijbestuur, of aan de afdelingsbesturen van Amsterdam en Rotterdam.

De Raadsverkiezingen.

Over het algemeen zijn de raadsverkiezingen voor de Sociaaldemokratie in Nederland — want sinds de „overwinning” der Arb. Partij bij de jongste verkiezingen bestaat er eigenlijk geen andere Sociaaldemokratie in dit land dan de S. D. P. — beter verlopen dan de Kamerverkiezingen.

Als wij letten op de hoogste cijfers door onze kandidaten verkregen dan bracht Amsterdam aan onze Partij 925 stemmen en Rotterdam 614.

Dit zijn zeer moedgevende cijfers, al is het nog niet zeker dat de na-verkiezingen, waar de ophitsing weer groter en de strijdhitte wellicht op het moment kleiner zal zijn, ons hetzelfde resultaat zal geven. Wij willen er direkt bijvoegen, voor degenen die misschien het geciijfer omtrent onze stemmen in Amst. III in *Het Volk* mochten hebben gelezen — welk gecijfer op zichzelf al blijk geeft van een beetje ongerustheid, dat in die rijen begint op te komen — dat voorzover die volstrekt onkontroleerbare Volks-gegevens iets te beteekenen mochten hebben, ze alleen zouden willen zeggen dat 17 stemmen op Wijnkoop, nl. degenen die ook op de vrij-liberaal stemden, zich in de een of andere zin vergist moeten hebben. In welke zin is niet zeker, want de politieke détail-kennis van vele arbeiders is nog zeer gering, en wie Wijnkoop bewust zijn stem geeft, bedoelt daarmee in *alle* geval een volstrekt proletarische daad. We willen Het Volk even herinneren aan de honderden — we maakten er tevoren nog geen melding van — de honderden (5 à 600), die allèen reeds in Amst. IX bij de Kamerverkiezingen hun stem vóór Wijnkoop helaas ongelukkig maakten door, onder de indruk der pas gehouden Statenverkiezing, naast Wijnkoop nog een andere kandidaat (veelal Vliegen) „zwart” te maken. Dit zijn in alle geval ongetelde honderden die onder de invloed van de S. D. P.-propaganda kwamen.

Rekenen we nu de hoogste cijfers onzer kandidaten, dan behaalde de S. D. P. bij de Raadsverkiezingen in totaal 2214 stemmen. Om werkelijk degenen te tellen, die reeds voor onze propaganda toegankelijk waren en wier stem geldigheid verkreeg, mogen we de stemmen in die plaatsen waar onze partij wél aan de Kamerverkiezingen maar niet aan de Raadsverkiezingen deelnam (dat zijn: Den Haag I, Utrecht, Haarlem, Enschede, Maastricht, Zwolle en Delft) erbij optellen. We krijgen dan dat in het geheel

reeds 2652 arbeiders konden toonen, voor onze propaganda ooren te hebben. Er is geen Alg. Kiesrecht; in vele distrikten konden wij de enkele die dit ook nog hadden kunnen toonen daartoe niet in de gelegenheid stellen; vele juist onzer, de meest proletarischen, stemmen zijn door formaliteiten ongedig geworden. We rekenen absoluut niet te hoog indien we konstateeren dat ondanks alles minstens 3000 arbeiders de S. D. P. reeds beginnen te vertrouwen, en we aarzelen niet te verklaren dat dit bij de ontzaglijke *Hetsje* en de ontzaglijke verwarring in Nederland niet gering is.

Amsterdam, waar bijna een duizend stemmen op onze kandidaten werden uitgebracht, Rotterdam en het Gooi, waar De Vos en Van den Berg in herstemming kwamen en prachtig gewerkt werd, hebben vooral bij de Raadsverkiezingen het vaandel der Sociaaldemokratie hoog gehouden. Dat geeft moed tegen de kniebuigende, liberaal doorsijpelde Arbeiders-Partij. Dat geeft nieuwe moed voor de strijd tegen het Kapitaal in Nederland en vóór de Sociaaldemokratie.

WP.

Troelstra aan het Hof.

Het *Handelsblad* van Zaterdag 5 Juli (Avondbl. 1^e Bl.) meldt het volgende:

Hedenmorgen te 10 uur arriveerde mr. P. J. Troelstra uit Amsterdam te Apeldoorn om door de Koningen ontvangen te worden. Aan het station bevond zich een paleisier, ten einde mr. Troelstra te begeleiden naar het gereedstaande hofrijtuig.

Mr. Troelstra droeg een gekleede jas en hoogen hoed. Bij het station bevond zich een vrij talrijke menigte; er ging een hoera'tje op, toen de heer Troelstra verscheen. De heer Troelstra dankte voor deze hulde door den hoogen hoed af te nemen.

Den persmannen deelde de heer Troelstra mede dat zij op generlei mededeeling mochten rekenen.

Een fotograaf vereeuwigde het moment, waarop de leider der socialisten in het dichte hofrijtuig met het fraaie tweespan, koetsier en paleisier in livrei en gekroonde W's op de portieren, stapte.

Hoewel de Koningin, tijdens de verbouwing van het paleis, een villa aan de Waldeck-Pyramontlaan bewoont, zou H. M. den heer Troelstra op het paleis ontvangen.

Vanmiddag ontvangt de Koningin den heer De Meester. Nader meldt men ons uit Apeldoorn:

Daar de hoofdingang van het paleis door de verbouwing daarvoor niet geschikt was, werd de heer Troelstra aan een der zijgangen van het paleis ontvangen door den waarnemende hofmaarschalk, generaal Baron van Tuyl van Serooskerken.

10¹/₂ uur reed de Koningin in haar auto met den koninklijken standaard naar het paleis om met den heer Troelstra het gewenschte onderhoud te hebben.

Precies half een was het onderhoud afgelopen en keerde H. M. naar hare villa terug.

Eindelijk seint men ons nog: Nadat de Koningin in haar villa was teruggekeerd, bleef mr. Troelstra nog een half uur ten paleise vertoeven. Hij heeft toen geheel alleen in het paleis den lunch gebruikt.

Per hofrijtuig werd hij daarna weder naar het station teruggebracht. Hij verliet te 1 uur 53 Apeldoorn.

Er waren nu weinig menschen aan het station. In de wachtkamer bevonden zich enkele journalisten, maar uit den aard der zaak liet hij over zijn conferentie niets uit.

Wel gewaagde hij van de vriendelijkheid, waarmee de Koningin met wie hij circa anderhalf uur, gezeten aan een tafel, in gesprek was gebleven, hem ontvangen had. Ook in „Het Volk” zal, zeide hij, niets over die audientie gepubliceerd worden. Wat elders was verteld over de gedragslijn, door hem te volgen, noemde mr. Troelsta „uit den duim gezogen”.

Op de vraag, of hij verwacht had, door de Koningin geroepen te worden, antwoordde hij: „Waarom niet? Het behoort immers tot de constitutioneele gebruiken, de partijleiders over den politieken toestand te raadplegen.”

Mr. Troelstra deelde ons mede, niet te verwachten, dat hij opnieuw door de Koningin zou ontboden worden. Hij vertrekt dan ook weder spoedig naar Hasserde in den Harz, waar hij zijn vacantie doorbrengt.

Wij kregen uit ons onderhoud met mr. Troelstra wel den indruk,

dat een oplossing van de crisis nog niet spoedig te wachten is. Kort voor het vertrek van den trein van 1 u. 53 werd mr. Troelstra aangehaapt door de vele wachtende passagiers.

„Daar ben ik wel aan gewoon”, zeide mr. Troelstra schertsend. Te half vier was de leider der socialisten van zijn bezoek aan H. M. de Koningin in de hoofdstad teruggekeerd.

Wij geven dit zonder commentaar. Het is op zichzelf hoon genoeg.

En het is genoeg om te doen zien wat de veelgeprezen «overwinning» der Arb. Partij beduidt: een volkomen overgave aan het kapitalistisch gezag en aan het symbool daarvan in Nederland, de monarchie.

Maar tegen de arbeiders, die dit nog niet mochten weten, zeggen wij, dit doet de Arb. Partij. De Sociaaldemokratie in Nederland, de S. D. P., heeft hiermee niets te maken.

WP.

De Macedonische Oorlog.

De oorlog tusschen de „bondgenooten”, die een goed half jaar geleden gemeenschappelijk den strijd tegen het Turksche Rijk in Europa, ter „bevrijding” van de Christelijke boeren van het juk der ongelooften, voerden, is noch verrassend, noch plotseling uitgebroken.

Hij overtreft in bloedigheid, verwoesting en ellende verre den *gemeenschappelijken* rooftocht der Balkandynastieën en -bourgeoisieën.

Wel zal de worsteling, naar alle waarschijnlijkheid, korter duren — hoewel de eerste en beslissende fase van den oorlog tegen Turkije maar 30 dagen heeft ingenomen en de botsingen tusschen de legers der bondgenooten nu reeds langer duren dan 4 weken. Maar de tegenstand der Turken te velde was op de voornaamste oorlogsterreinen, in Thracië tegenover de Bulgaren, in Oud-Servië tegenover de Serviërs, in Thessalië tegenover de Grieken, betrekkelijk snel gebroken, omdat zij te zeer verbrokken moesten strijden. Nu daarentegen heeft de oorlog veel meer het karakter van den modernen „grooten oorlog” tusschen gelijkwaardige legers. En het karakter van dien modernen grooten oorlog is juist, zooals b.v. de Russisch-Japansche worsteling in Mandsjoerije geleerd heeft, dat door de ontzaglijke troepenmassa's, die tegenover elkaar staan, de veldslagen dagen en dagen duren, een eindeloos moorden, vóór de overwinning naar de eene of andere zijde overhelt.

Ook nu reeds weten wij, dat dit op de reeds zoo gruwelijk verwoeste en met stroomen bloeds gedrenkte velden en bergen van Macedonië en Oud-Servië het geval is. Dagen lang is er blijkbaar reeds om bepaalde strategische posities geworsteld, met wilde woede en taai volharding. En hoe tegenstrijdig de berichten ook nog zijn — dit schijnt wel vast te staan, dat de Bulgaren, die in den Turkschen oorlog de zwaarste verliezen maar ook den grootsten buit behaalden, een harden dobber hebben tegenover de vereenigde Servische en Grieksche legers.

Maar dit bovendien staat als een paal boven water, dat de verliezen aan beide zijden ontzaglijk zijn. Tienduizenden en tienduizenden zijn reeds weer gevallen, gedood of voor hun verdere leven kreupel en lam geschoten.

De oorlog vertoont bovendien heel het karakter van toemalooze wreedheid, dat den nationaliteitenstrijd op den Balkan reeds 10 jaar en langer kenmerkte. Het uitmoorden der niet-strijdende bevolking, de gruwelen aan vrouwen, kinderen en grijsaards bedreven, toonen deze volken — die pas zoo korten tijd eerst bezig waren eenige werkelijke beschaving te verwerven door de jonge arbeidersbeweging — weer op een peil, dieper wellicht dan van hun middeleeuwsche voorouders. De jonge, pas-opgekomen industriele en handelsbourgeoisieën, voor wier profijten al deze namelooze ellende geleden wordt, hebben, daarbij bijgestaan door een korps van de meest gewetenlooze en dierlijke papen, die denkbaar zijn, den oorlog het karakter van een soort burger- of broederkrijg weten te verleenen en de voorbeelden uit de geschiedenis toonen, hoe het daarbij toegaat.

Wij zeiden zoeven: deze nieuwe oorlog komt noch onverwacht noch verrassend.

Inderdaad, zodra de gemeenschappelijke vijand verslagen en de gemeenschappelijke buit, veel grooter dan verwacht was, verzekerd mocht heeten, moesten de dynastieën en de winst-begeerten der Bulgaarsche, Grieksche en Servische heerschende klassen, met elkaar in botsing komen.

Het is niet om er ons op te beroemen, maar reeds in Maart, toen de eerste gevechten tusschen Grieken en Bulgaren plaats vonden, wezen wij er op, dat dit moeilijk anders dan het voorspel van de komende, nieuwe botsing op het Schiereiland kon zijn, een botsing die weliswaar misschien niet nu, maar dan toch na eenige jaren onvermijdelijk was.

Wij hebben geen oogenblik aan de zotte opvatting geloof geschonken, dat het Balkanverbond der dynastieën van Servië, Bulgarije, Griekenland en Montenegro — ongerechtvaardigd nog de lusten van de Roemeensche roofriders — een blijvend iets kon zijn.

Jammer genoeg heeft een belangrijk deel der internationale pers van de sociaaldemocratie, daarbij geïnspireerd uit Weenen — men zie hiervoor de *Nieuwe Tijd* — dit wel gedaan. De Oostenrijksche sociaaldemocratie heeft, daar ze tegenover het absolutisme en het militarisme en de buitenlandsche politiek der monarchie, welke zich hoe langer hoe meer in anti-democratische richting ontwikkelt, *natuurlijk* nog machteloos staat, door diplomatie trachten te verbergen, wat niet te verbergen was, en een schijn trachten te wekken van iets, dat niet bestond. Daartoe diende ook de legende van den «vasten» Balkanbond, die, zooals O. Bauer schreef, nu voorgoed den weg versperde aan het Oostenrijksch-Hongaarsche imperialisme.

Het eenige, wat met die legende, gelijk met alle andere legenden, bereikt is, is... dat men het Militarisme voorwendensels en wapenen heeft geleverd.

De Deutsche groote legeruitbreiding, die nu tot stand is gebracht, is door den Duitschen Rijkskanselier o.a. verdedigd met het argument, dat de overwinning der vier Balkanstaten op Turkije een nieuwen machtsfactor van dien aard in Oost-Europa had geschapen, het Al-Slawische gevaar zoodanig had vergroot, dat Duitschland, bondgenoot der Donau-monarchie, dientengevolge gedwongen was tot de ontzaglijke uitbreiding van zijn leger.

En als men nu, van Weensche zijde, (in den *Vorwärts* van 7 Juli) schrijft:

De oorlog om de verdeling van den buit toont de heele wereld, wat de grootsprekerij omtrent de gemeenschappelijke, heilige Slawische zaak beduidt, toont de geheele holheid en nietsbeteekenendheid van het Panslavisme dat aan het nevelachtige tot-è-n-ras-behooren de kracht en wijding van een onverbrekbaren band toeschrijft. En hoe dwaas was het van de Europeesche diplomatie, dit Balkanverbond ernstig te nemen, het voor altijd gesloten te beschouwen, waardoor de militaire krachtverhouding in Europa van den grond af omgewenteld zou worden,

dan is dit wel wat brutaal, als men bedenkt dat deze dwaasheid der Europeesche diplomatie... de dwaasheid van de Weensche journalisten der *Arbeiterzeitung* is geweest!

De schrijver uit Weenen gaat dan voort:

Trots alle jubelzangen over de gemeenschappelijke Slawische zegepraal, was de Balkanbond slechts een zakenverdrag voor een bepaalde onderneming, en nadat deze onderneming gelukkig volbracht is, leeft de Balkanoorlog, die tientallen van jaren op den Macedonischen bodem tusschen Serven, Grieken en Bulgaren gevoerd is, weer op in grooteren en wijderen vorm.

Zeer juist. Doch hoe dwaas was het dan om van een «door bloed samengevoegd» verbond te spreken!

Waarom wij deze opmerking maken?

Omdat uit een en ander weer zoo duidelijk blijkt, hoe nadeelig het is de werkelijke kracht der arbeidersklasse door diplomatieke manoeuvres of valsche voorstellingen te zien aan te vullen of te verbergen.

De arbeidersklasse internationaal zou sterker hebben gestaan, indien zij tegenover het Balkan-conflict van den aanvang af, en vooral sinds Bazel, onveranderlijk had vastgehouden aan de door dat congres zoo juist uitgegeven leuze: slechts de oplossing, die de socialisten en republikenen op den Balkan zelf gegeven hebben, slechts de federatie aller Balkan-nationaliteiten op autonomen grondslag (zelfbestuur) en geen andere oplossing kan den vrede en de duurzame, gelijkmatige ontwikkeling der volken op den Balkan brengen.

De internationale socialistische pers onder inspiratie van den Real-politiekers¹⁾ uit Weenen heeft dit niet in voldoende mate gedaan. Zodoende heeft zij en verkeerde indrukken gewekt omtrent de betekenis der «bevrijding van het Turksche juk», en de Balkan-socialisten niet voldoende ondersteund.

Wie weet trouwens, of, indien na Bazel de protest-actie tegen den oorlog en zijn gevolgen krachtiger was voortgezet of opnieuw ter hand genomen — zooals de Franschen het in December ten minste hebben geprobeerd — of dit dan zijn uitwerking op den Balkan en vooral ook op de Europeesche financiers zou hebben gemist?

Want deze nieuwe oorlog kan niet gevoerd worden zonder dat de internationale groote financieele machten op de een of andere wijze er hun toestemming of bijstand aan hebben verleend.

Servië, Bulgarije, Griekenland zijn alle evenzeer uitgeput, en wat geld en wat krediet betreft. Ze moeten dus nieuwe voorschotten hebben gekregen — tegen nog hogere rente — om dezen oorlog te voeren. Het blijkt trouwens ook hieruit, dat Turkije op 't oogenblik van diezelfde financieele machten geen geld kan krijgen, tenzij tegen afstand van staatsdomeinen, concessies enz. De internationale groote financiers zijn dus ook weer de mede aan dezen oorlog schulddigen.

En nu de gevolgen.

1) Politiekers, die zoogenaamd slechts naar de werkelijkheid kijken, d.w.z. hetgeen vlak voor hun neus ligt.

Aan den nieuwen oorlog in Macedonië is een diplomatiek spel van de beide zoogenaamde vijanden, de Donau-Monarchie en Rusland voorafgegaan, een spel, dat op 't oogenblik nog voort duurt.

De lezers van *De Tribune* herinneren zich ongetwijfeld nog wel, hoezeer dit diplomatieke spel gedurende de eerste stadiën van den oorlog tegen Turkije *schijnbaar* alles beheerschte. Ook hier werd van de zijde der sociaaldemocratische wereldpers een groote fout begaan, voor zoover zij dat spel ernstig opvatte.

Inmiddels is de verzoening der vijandelijke broeders tot stand gekomen. De Donau-monarchie heeft haar voordeel uit den oorlog feitelijk reeds binnen: het is de «onafhankelijke» staat Albanië, welks grenzen nog slechts ten deele bepaald zijn, doch die in ieder geval onder een soort gemeenschappelijk protectoraat van Italië en de Donau-monarchie komt te staan. Rusland is nog aan het mijnen leggen in Klein-Azië.

Maar reeds heeft de Macedonische oorlog de beide groote Balkan-buren gelegenheid gegeven nieuwe voorwendensels op te delven voor de versterking van hun «rusting».

Hoe de verdere voortgang van den strijd zal zijn, weten wij nog niet. Of Roemenië, dat tot nog toe als een verlengstuk van het Drievoudig Verbond gold, nu, na zijn deel uit den buit met geweld of door afdreiging verkregen te hebben, een anderen koers zal kiezen, is ook nog onbekend. Maar zeker is, dat deze nieuwe oorlog, die weer de internationale groote financiers geweldige winsten oplevert, ook de oorlogstoerusting op en om den Balkan nog meer zal doen toenemen. En zeker is ook, dat deze oorlog geen blijvend toestand, geen bevrediging, geen duurzame ontwikkeling op den Balkan kan brengen. Want reeds het afzonderlijk bestaan der Balkan-staten; het voortbestaan van een Turksch gezag over een deel van Thracie met Constantinopel, terwijl Klein-Azië geografisch bij heel den Balkan hoort, dat alles zijn feiten, die ons bewijzen, dat hoeveel bloed er nu ook op den Balkan vloeien moge, het niet het laatste helaas zal zijn. v. R.

Over het Imperialisme.

II.

Het belang der geheele bourgeoisie bij het Imperialisme.

„Het is slechts een kleine groep die belang heeft bij het Imperialisme.” Hoe dikwijls leest men dit in bladen en brochures der sociaaldemocratische partijen, en hoe dikwijls hoort men het in redevoeringen! Ook Troelstra zei het weer zoowel in de Kamer als in Plancius. En toch is het onwaar.

Om het Imperialisme, wat het kan en wat het wil, en hoe het de geheele bourgeoisie onder zijn macht brengt, te begrijpen moet men het onderzoeken in die landen waar het tot volle ontplooiing en tot zijn doel is gekomen, d. w. z. in Engeland en in Nederland. Andere landen zooals Duitschland, Italië, Frankrijk zoeken wel een rijk uitgestrekt eigen uitbuitingsgebied, maar hebben het nog niet. Engeland en Nederland hebben het dank zij hun rooftochten van meer dan drie teuwen.

Plundering eerst, toen handel en export van waren, nu bovendien export van kapitaal, dit wilden of willen alle kapitalistische staten van Europa, in Azië, Afrika en Amerika. Daartoe veroverden en veroveren zij. Maar gelukt, zóó, dat waarlijk schatten, buit en winst en meerwaarde hun voortdurend, tot nu toe, bleven toestroomden, gelukt is wat zij wilden alleen tot nu toe aan Engeland en Nederland. De Fransche, Deutsche, Amerikaansche, Portugeesche en Belgische bezittingen kunnen in opbrengst nog niet bij die van deze beide staten halen. En de scheepvaart, de ontginning, de industrie, het spoorwegwezen in de Nederlandsche en Engelsche koloniën nemen nog voortdurend enorm toe. Om dus het belang der bourgeoisie bij het Imperialisme te doorzien, moet men den blik op Engeland en Nederland slaan.

En dan vindt men, reeds bij oppervlakkig onderzoek, dat in deze landen een zeer groot deel der bourgeoisie belang bij de uitbuiting der overzeesche bezittingen heeft, en bij den export van kapitaal daarheen. De eigenaars en aandeelhouders van plantages, spoorwegen, mijnen, petroleumbronnen, stoomvaartmaatschappijen, fabrieken in de koloniën, de kooplieden, de exporteurs en importeurs, de assuradeurs, de ambtenaren, officieren, rechters, etc., etc., vormen reeds een respectabel aantal. Dan: de eigenaars of aandeelhouders der scheepswerven, der machinefabrieken, weverijen en spinnerijen, suikerraffinaderijen, etc., etc., kortom van alle fabrieken en ondernemingen die voor de koloniën fabriceren of grondstoffen van daar verwerken, in het moederland. Dan de massa dergenen op wie iets van de uit de overzeesche gewesten gehaalde schatten afdruppelt: b.v. de aannemers, de leveranciers en winkeilers van alle soort. In Nederland bestaan steden als Arnhem, Nijmegen, den Haag gedeeltelijk van de schatten uit Indië.

Maar een nog grooter deel der bevolking wordt in het imperialisme betrokken. De beurs, aan welker spel een steeds grooter deel van groote en kleine bezitters, van kleine burgers en boeren ook, zich overgeeft, handelt ook in koloniale waarden: in koffie, petroleum, tin, rubber, goud. Tal van personen hebben belang bij die markt. Ook zij zijn voorstanders van het imperialisme, van een steeds grooter en succesvoller kapitalistische uitbuiting der koloniën. Ja, de geheele beurs heeft belang daarbij, want voor- of tegenspoed in één van haar hoeken, werkt op haar geheele organisme in. Ten slotte doet deze uitbuiting een rijken stroom geld naar Engeland en Nederland vloeien. Bij normalen loop der zaken geeft dat geldovervloed in het land en dit maakt het krediet, het opnemen van geld ge-

makkelijk. De duizenden en duizenden die geld, hypotheeken etc. noodig hebben voor het drijven van hun zaken, moeten bewuste of onbewuste voorstanders van het imperialisme zijn, omdat dit, als het zijn doel, winstmaken op groote schaal, bereikt, ook hun voordeel brengen kan.

Als men al de personen in deze categorieën van belanghebbenden eens in Engeland en Nederland bij elkaar telde, dan zou men zien welk een enorm deel der bevolking direct belang bij het imperialisme heeft en dat er van een kleine groep bankiers en groote kapitalisten alleen geen sprake is.

Maar niet alleen dit reeds groote deel der bourgeoisie heeft belang bij het Imperialisme. De *geheele* bourgeoisie, alles wat leeft van de meerwaarde heeft belang daarbij.

Dit wordt duidelijk als men twee eigenschappen van het kapitaal bedenkt.

Het *wesen* van het kapitaal: altijd op grooter schaal opgestapelde meerwaarde in handen van een naar verhouding steeds kleiner aantal bezitters, die staan tegenover steeds meer niet-bezitters, maakt expansie, het zoeken naar terreinen, plaatsen voor kapitaals-belegging, noodzakelijk. Gesteld het geval, dat een gebied, Engeland b.v., geen kapitaal meer exporteerden kon, dan zou daar de rentevoet, door al te veel aanbod van kapitaal, zeer snel dalen. Het kapitaal zou langzamerhand, als het ware, in zich zelf stikken. Daaraan trachten de kapitalisten instinktief te ontkomen door export van kapitaal.

Maar het is niet alleen vrees voor den dood, het is ook de levenslust, de lust naar het rijkst mogelijke leven die den export van kapitaal veroorzaakt. Het kapitaal gaat daarheen, «van zelf», waar de grootste winsten zijn. Dat is in de landen waar een maatschappelijk zwakke bevolking tevreden is met zeer lage loonen. Waar geen grondrente bestaat. Waar landconcessies voor niets of voor een appel en een ei te krijgen zijn. Liefst waar de eigen regereering het kapitaal beschermt, de arbeiders, inlanders, tot absolute gehoorzaamheid dwingt. Dat wil zeggen: het kapitaal zoekt koloniën.

En daarbij heeft de *geheele* bourgeoisie belang, niet alleen uit een soort van solidariteit met de koloniale kapitalisten, maar omdat alle bourgeois zelve, leden of deelen van het kapitaal.

Dit zijn de redenen waarom het imperialisme geen ideologie alleen der geheele bezittende klasse is, maar haar materieel klassebelang.

Dit zijn de redenen, waarom zich in de Parlementen van alle landen, en vooral ook van Engeland en Nederland geen enkele burgerlijke groep tegen het Imperialisme verzet, maar alle het om strijd bevorderen.

Dit zijn de redenen waarom de arbeidersklasse in haar strijd tegen het Imperialisme alléén staat.

(Wordt vervolgd.)

H. G.

De Resolutie van Amsterdam.

Op het Internationaal Socialisten-Kongres te Amsterdam in 1904, waar op die gedenkwaardige Vrijdag 19 Augustus — we willen hem aan de bijtende ironie van de historie herinneren — *M. Troelstra* zelf als Voorzitter fungeerde, werd na de beroemde verdediging door Bebel de volgende resolutie met 25 stemmen voor, 5 tegen en 12 blanco aangenomen:

Het Kongres veroordeelt met de meeste beslistheid het revisionistisch streven, om onze oude beproefde en zegevierende, op de klassenstrijd gegroundveste taktiek zoodanig te veranderen, dat in plaats van de verovering van de politieke macht door het overwinnen van onze tegenstanders een politiek treedt van tegenwoordigheid aan de bestaande orde.

Het gevolg van een dergelijk revisionistische taktiek is, dat van een partij die erop uit is zoo snel mogelijk de bestaande burgerlijke orde in een socialistische om te vormen, een partij dus die in de beste zin van het woord revolutionair is, een partij wordt die zich met het hervormen der burgerlijke maatschappij vergemeest.

Het Kongres is dus in tegenstelling met het bestaande revisionistische streven ervan overtuigd, dat de klassetegenstellingen niet zwakker maar steeds scherper worden, en verklaart:

1o. dat de partij der sociaaldemocratie de verantwoordelijkheid afwijst voor de in de kapitalistische produktiewijze wortelende politieke en economische verhoudingen, en dat ze dus haar toestemming weigert tot elke begroting, die ertoe dient de heerschende klasse aan de Regeering te houden.

2o. dat de Sociaaldemocratie in overeenstemming met de resolutie-Kautsky, aangenomen op het Internationaal Socialisten-Kongres van Parijs 1900, niet er naar kan streven in de burgerlijke maatschappij aan de Regeeringsmacht deel te nemen.

Het Kongres veroordeelt voorts elk streven om de bestaande klassetegenstellingen te verdoezelen, met het doel om het steunen op burgerlijke partijen te vergemakkelijken.

Het Kongres verwacht, dat de S. D. fracties de grootere macht, die ze zoowel door hun toenemend aantal leden als door de geweldige toename van de achter haar staande kiezersmassa's erlangen, evenals voorheen zullen aanwenden tot bewustmaking der arbeiders voor het doel der S. D. en in overeenstemming met de grondslagen van ons S. D. program zullen gebruiken, om de belangen der arbeidersklasse, de uitbreiding en de handhaving van de politieke vrijheid en van de gelijkberechtiging overal zoo krachtig en uitdrukkelijk mogelijk te handhaven, en de strijd tegen militarisme en marinisme, tegen koloniale politiek en imperialisme, tegen onrecht, onderdrukking en uitbuiting in elke vorm nog energiever te voeren dan tot dusver mogelijk was, en voor de uitbouw van de sociale wetgeving en de vervulling van de politieke en de kultuur-taak van de arbeidersklasse met energie te werken.

Waar de Arb. Partij in deze dagen van verraad aan het Socialisme vooral de resolutie-Kautsky naar voren heeft gebracht en die met opzet verkeerd heeft verklaard, daar is het onze plicht de juiste betekenis van de resolutie-Kautsky, zooals de Internationale het zelf in de Amsterdam-sche besluiten van 1904 heeft vastgesteld, naar voren te

brengen. De Amsterdamsche resolutie is trouwens de grondwet van de internationale socialistische taktiek. Die te overtreden, zooals de Arb. Partij tegenwoordig onder leiding van Troelstra bezig is te doen, is hoogverraad aan de zaak van de Internationale.

Maar niet alleen Troelstra, òók Van der Goes, zij het ook later en verderker dan Troelstra, maakt zich aan deze misdaad tegen het proletariaat schuldig. Hij die vroeger zooverging (te ver) om rustig en bewust Jaures' geën Sociaaldemocraten meer te achten, wijl deze (niet Minister werd) maar regeringsverantwoordelijkheid aanvaardde, verzet zich thans praktisch alleen maar tegen het aanvaarden van Ministerportefeuilles waartegen ook Troelstra nog tegenspartelt. Met zijn peroratie tegen een socialistisch Ministerschap trapt Van der Goes — zooals dezen geleerde wel meer overkomt — een open deur in, maar hij valt dan met zijn neus in den regeringsmoezel en voelt zich daar — ondanks de Amsterdamsche resolutie waarover hij vroeger zoo vele en zoo brede artikelen kon schrijven — met amice Troelstra heel lekker.

En hoe de Arb. Partij in het Regeerings-moeras reeds zit, blijkt duidelijk uit het door *Het Volk* zonder commentaar overgenomen stukje van de Haagsche Korrespondent (Borgesius) van de Zutzensche Ct., dat luidt als volgt:

Neen, een Kabinet, met socialistische ministers zou misschien last kunnen ondervinden van handig beraamde aanslagen van rechts, maar de socialisten zelf zouden onder dien last het meeste lijden. En ook in zooverre begrijpen wij dat er lang gearzeld zal worden door onze vrienden der S. D. A. P. voor ze een hunner in een Kabinet laten plaats nemen.

Intusschen is het zitting nemen van socialisten in een ministerie zoo al wenschelijk uit konstitutioneel oogpunt, niet onvermijdelijk. Een vaste overeenkomst met de parlementaire groep der S. D. A. P. kan even goeden steun bieden en voor ons is dan ook de gewichtigste vraag of niet dan wel zonder ministers uit de linkerzijde zulk een akkoord te sluiten valt.

Daarvan hangt de oplossing der krisis, het verwezenlijken van staatspensioen en algemeen kiesrecht af.

De «vrienden» der liberalen, de parlementaire groep der Arb. Partij, zal een vaste overeenkomst, een akkoord moeten aangaan met de liberalen. Daarvan heeft de Arb. Partij zelf — wij zeiden het reeds in het Juli-nummer van *De Nieuwe Tijd* — niet alles te vernemen. Gekonkeld is er al buiten de afdelingen en arbeiders der S. D. A. P. om door Kamerfraktie, P. B. en Volk, vóór Troelstra naar de Koningin ging. Zòd zal er voortgekonkeld worden, en de S. D. A. P. op een plechtig buitengewoon Kongres eenvoudig voor een *fait accompli* (gedane zaak) worden gezet.

Het is te hopen dat vele arbeiders bij de nà-verkiezingen in Amst. en Rott. en zoo noodig in Groningen, zullen toonen van dit verraad niet gediend te zijn, en zich te blijven houden aan de duidelijke uitspraak van de Internationale te Amsterdam in 1904.

WP.

De man van 50 jaar.

De Pruisische arbeidsinspectie heeft in 1912 den ouderdom van de mannelijke arbeiders in de gewichtigste bedrijfstakken nagegaan.

Uit deze berichten blijkt o. a. het volgende.

Van de volwassen mannelijke arbeiders waren oud:

van 16—21 jaar	16 %
van 22—30 »	26,6 %
van 31—40 »	25,9 %
van 41—50 »	18,3 %
van 51—60 »	9,0 %
61 jaar en ouder	4,0 %

Hieruit blijkt dus, dat van alle in de hoofdbedrijven werkzame mannen slechts 13 % meer dan 50 jaar oud waren.

Volgens de statistiek van het Rijk echter (voor 't jaar 1910) bevonden zich van de mannelijke bevolking in den ouderdom van 16—70 jaar 14,2 % op den leeftijd van 51—60 en 8,1 % in dien van 61—70 jaar.

Men ziet hieruit, welk een hoog percentage van de boven 50 jaar oude mannen geheel uit het bedrijf weggedrongen zijn.

Deze cijfers, zoo even gegeven, loopen nu over alle deelen van Pruisen en alle beroepen.

Maar veel erger wordt de toestand, wannecr men naar de groote steden en de bijzonder zware bedrijfstakken ziet. Zoo waren er in Berlijn slechts 7,5 % van alle arbeiders in den leeftijd van 51—60 jaar en slechts 2,6 % ouder dan 60.

In Breslau waren deze cijfers resp. 8,6 en 3,4.

Omtrent den ouderdom van arbeiders in de verschillende bedrijfstakken geeft b. v. het bericht uit Düsseldorf interessante mededeelingen.

Van alle arbeiders in de groote metaal-industrie waren slechts 4,7 % in den leeftijd van 51—60 en slechts 1 % boven de 60 jaar.

In het district Oppeln waren van de arbeiders op de zinkwerken, slechts 4,4 % van 51—60 jaar en 0,6 % ouder dan 60 jaar.

Op de schepschiffen in Sleeswijk waren 6,4 % der arbeiders van 51—60 en 2,9 % boven de 60.

In de cementfabrieken van Hannover waren de getallen resp. 5,3 % en 1 %.

Ook de arbeiders, die met loodhoudende stoffen in aantaking komen, vallen vroegtijdig uit. In alle boekdrukkerijen van het district Posen waren slechts 2,6 % van 51—60 en 0,6 % boven de 60 jaar.

Men ziet dus, dat voor heel het kapitalistisch productieproces en voor de groot-industrie vooral in toenemende mate geldt: na het 50^e jaar wordt een toenemend deel van

de arbeiders ongeschikt voor hun arbeid en na het 60^e zijn de mannen, die hun bedrijf nog kunnen uitoefenen, sporadisch.

Welk een ontzaglijke massa ellende en wanhoop er achter deze dorre cijfers schuilt, dat zullen wij zeker niet hoeven te zeggen.

Maar ook de productiekraft van heel het volk lijdt, gelijk in het kapitalisme in 't algemeen, ook door dit verschijnsel in sterke mate.

Juist de mannen, die èn nog over belangrijke arbeidskracht èn over een rijke ervaring beschikken, worden als 't ware buiten koers gezet, om verder of van een ellendig rente-bedragje of van de liefdadigheid, of in 't een of ander pruts-bedrijfje te leven.

Slechts in de socialistische maatschappij zal 't mogelijk zijn, deze aan 't tegenwoordige grootbedrijf onvermijdelijk verbonden euvelen op te heffen.

R.

De verdediging van Ned. Indië.

Het rapport van de Staatscommissie voor de Verdediging van Ned. Indië, dat gedurende de verkiezingen door links en rechts niet geschikt werd geacht voor publikatie, is thans verschenen. Van het zeer uitvoerige rapport, waarvan de korte inhoud dit is: dat de Ned. Marine 9 Dreadnoughts moet hebben elk van 21000 ton inhoud, 21 mijlen minimum snelheid en 25 miljoen gulden per stuk, van welke 9 Dreadnoughts 4 en 1 in reserve een Indisch en de andere 4 een Hollandsch eskader zullen vormen, verder 6 torpedokruisers, 8 torpedojagers, 44 torpedoboten en 2 onderzeeboten — kunnen wij op het moment slechts de hoofdzaken weergeven. Maar die toonen voldoende hoe het imperialisme van de Ned. bourgeoisie, haar zucht om Indië bij voortdurend uit te buiten, het Nederlandsche en het Indische volk beiden zullen doen bloeden.

Een der eerste conclusies waartoe de beschouwingen der commissie hebben geleid, luidt als volgt:

De verdediging van Nederlandsch-Indië tegen een buitenland-schen vijand — de bescherming der onzijdigheid daaronder begrepen — behoort in hoofdzaak door de zeemacht te geschieden.

De aanvaarding van vorenvermeld beginsel brengt niet met zich, dat nu bij de Indische landverdediging de medewerking der land-macht gemist zou kunnen worden.

Samenwerking tusschen beide deelen der weermacht is noodzakelijk.

Dus: zeemacht en landverdediging in Indië!

Wat de samenstelling der zeemacht in Oost-Indië betreft, lezen we o. a.:

Onze artillerieschepen zullen eene snelheid moeten kunnen hebben, welke die van de vijandelijke pantserschepen minstens even-aart, en zoo mogelijk overtreft, opdat het den vijand niet mogelijk zal zijn onze schepen te dwingen om den strijd met een numeriek sterkere macht van slagschepen te aanvaarden. En zij zullen mitsdien in staat moeten zijn dezen strijd althans tijdelijk te ontwijken, en daardoor de mogelijkheid te openen den vervolgdenden vijand te brengen binnen het bereik onzer torpedovaartuigen en onderzeeboten, welke scheepstypen dan in een voldoende mate in onze scheepsmacht moeten vertegenwoordigd zijn.

Afgescheiden ervan, dat dit systeem van «tijdelijk ontwijken» verduiveld veel lijkt op het spel dat de bourgeoisie vroeger aan het Ned. veldleger toedacht, n.l. van al wijkende geheel in de pan te worden gehakt, geven deze artillerieschepen, die in snelheid de vijandelijke steeds «zoo mogelijk» moeten overtreffen, een aardig perspectief van de konkurentie en de geldweggevoerij die op dit gebied bij de dagelijks veranderende techniek zal kunnen plaats vinden.

Wat de *bewapening* betreft beveelt de commissie aan tot een kaliber van 34,3 cM. over te gaan. Als men nu weet, dat juist dezer dagen de Duitsche kanonnen reeds het kaliber van 40 cM. beginnen te bereiken, dan ziet men hoe ook hier de techniek tot eeuwige geldverspilling dwingt.

Omtrent het aantal schepen stelt de commissie voorop dat het noodzakelijk is dat in Indië steeds een eskader van 4 groote slagschepen ten volle gevechtswaardig beschikbaar zijn. Wat zulk een «voropstelling» betekent, blijke uit het volgende:

Teneinde aan dit eskader eene hooge gevechtswaarde, gepaard aan homogeniteit te verzekeren, zullen deze schepen niet ouder mogen zijn dan 10 jaren. Om te allen tijde over zulk een eskader te kunnen beschikken is het noodig, dat b. v. indien voortdurend een reserveschip in Indië aanwezig zij. Aannemende dat ieder der pantserschepen op zijn beurt twee jaren als reserveschip in Indië opgelegd wordt, komt men voor hen tot een diensttijd in Indië van 12 jaar, na afloop waarvan terugzending naar Nederland plaats heeft. In verband met den toestand langensduur dezer schepen, welke te stellen is op 20 jaren, zal men in het vaderland dan de beschikking krijgen over 4 pantserschepen, zoodat in totaal 9 groote schepen in de vlootformatie zullen zijn opgenomen. Het beste deel dezer slagvloot, hetwelk hare hoofdmacht vormt, zal dus voortdurend in Indië aanwezig zijn. Die in Indië steeds aanwezige hoofdmacht is gedacht voorzien van de noodige torpedokruisers en -jagers voor den verkenning- en veiligheidsdienst. De in Nederland aanwezige schepen zullen in de eerste plaats moeten dienen voor de vorming en opleiding van het personeel der Staatsmarine, en ter voorziening in de eischen van den algemeenen dienst in tijd van vrede. Voorts zullen deze schepen, welke nog immer een aanzienlijke gevechtskraft vertegenwoordigen, dan niet alleen in hooge mate strekken tot versterking van het preventief vermogen der weermacht hier te lande bij een mogelijk conflict tusschen Europeesche mogendheden, maar ook steeds beschikbaar zijn om als tweede eskader bij een dreigend conflict in het Oosten opnieuw uitgezonden te worden. In alle andere gevallen zal bij tijdige uitzending van het tweede eskader bij of spoedig na het begin van den oorlog in Indië kunnen worden beschikt over een slagvloot van 8 schepen en een reserveschip, alle van circa 21.000 ton, benevens het noodige kleine materieel.

Bij de voorgestelde wijze van aanbouw zullen van deze macht in 1921 gereed zijn de 4 groote schepen, welke het eskader zullen vormen dat in Indië steeds beschikbaar is, terwijl de geheele vloot in 1933 aanwezig zal zijn.

Resumeerende acht de Staatscommissie, afgezien van de voorziening in andere behoeften (flotteljevaartuigen, hydrografische dienst) het noodzakelijk dat de minimumsterkte der in Indië steeds aanwezige zeemacht zal bedragen 5 pantserschepen van pl.m. 21.000 ton waterverplaatsing, 6 torpedokruisers van pl.m. 1200 ton, 8 torpedoboten van pl.m. 500 ton, 8 onderzeeboten van pl.m. 380 ton, tenminste 2 groote mijnleggers.

De «voropstelling» van 4 beteekent dus: 9 groote slagschepen, plus het noodige klein materiaal. Alles moet klaar zijn in 1933, tensij . . . ja, natuurlijk tensij de heeren het later noodig mochten vinden, bij de ontzaglijke verscherping van het oorlogsgevaar, te zorgen dat de vloot eerder klaar is.

Voor Nederland-zelf acht de commissie nog de volgende kleinigheid noodzakelijk:

36 torpedoboten van pl. m. 300 ton, waaronder 6 als materieel reserve, gelijk te verdeelen over 2 hoofdstations, n.l. Willemsoord en Hellevoetsluis, 14 onderzeeboten waarvan 2 (met bemanning) zullen moeten dienen om zekerheid te geven dat altijd over 12 boten kan worden beschikt wanneer het fort te Vlissingen gereed is, 3 stuks gestationeerd in elk der havens te Den Helder, IJmuiden, Hoek van Holland en Vlissingen, zoolang dat fort nog niet gereed is te verdeelen over drie eerstgenoemde havens, 2 à 3 depot-schepen voor onderzeeboten, 2 groote en 2 kleine mijnleggers, n.l. twee met Den Helder, twee met Hellevoetsluis als hoofdstation, eenige mijnenvisschers te Den Helder, IJmuiden, Hoek van Holland, Hellevoetsluis en eventueel Vlissingen, 3 vaartuigen voor de Zuiderzee, gestationeerd te Den Helder, de noodige schepen voor den algemeenen dienst welke in oorlogstijd zullen dienen tot steun van de torpedovloot en bewaking van enkele zeegaten.

Dan komt het allerwege zoo moeilijke vraagstuk van het Personeel op de vloot. Maar met de hulp van Hugenholtz en Van der Goes, die immers aan onze matrozen de idee bijbrengen dat de verdediging ter zee een «nobel werk» is, zal men hier een eindweegs komen. Zien wij hoe de commissie het zich denkt:

Wat het personeel van de vloot aangaat, er bestaat alle aanleiding om over te gaan tot een goed georganiseerd en sorgvuldig vakopleiding van jeugdige inlanders tot oorlogsmatrozen onder gunstige aannemingsvoorwaarden, aan welke vakopleiding zal moeten voorafgaan een voorbereidende opleiding, die hoofdzakelijk beoogt het bijbrengen van elementaire kennis van lager onderwijs. De noodig geachte sterkte van het minder matrozen en marinepersoneel voor de ontworpen vloot in Indië bedraagt 2500 man, onder wie 447 kanonniers, 59 torpedisten, 84 seiners. Bij behoud van het vrijwilligersstelsel zou men in Nederland in dienst moeten houden plm. $\frac{4}{3}$ maal 2500 = plm. 3333 man, totaal dus plm. 5833 man, of ruim 2800 meer dan thans. In dit verband is de Staatscommissie van oordeel, dat het beslist noodzakelijk zal zijn om dienstplichtigen van de militia deel te laten uitmaken van de bemanning der oorlogsvloot. Op geen andere wijze kan binnen de grenzen van de beschikbare middelen te allen tijde in de personeelbehoefte voor de vloot worden voorzien. De zeemilitie zullen ten minste $\frac{1}{2}$ jaar in Indië moeten doorbrengen en derhalve slechts 3 maanden in Nederland zijn. Het contingent zeemilitie zal bestaan uit:

a. Een gedeelte zeemilitie-matroos bestemd voor de vloot in Indië en aangrenzende wateren met een werkelijk diensttijd van 2 jaar, enz.

Dus: jeugdige inlanders, maar vooral zee-dienstplicht! Een ontzaglijke verzwaring derhalve van de persoonlijke lasten van de Ned. arbeiders ten behoeve van de Indische miljarden van de bourgeoisie. En bovendien, het vooruitzicht nog eens op de Maas of op het Y de Javaantjes tegenover de stakende arbeiders opgehitst te zien.

(Wordt vervolgd.)

WP.

Het Standpunt van de Partij.

(Ingezonden antwoord aan Wacht).

Wij ontvingen verscheiden stukken tegen het geschrevene (in ons laatste nummer) door pg. Wacht. Wij willen er ditmaal althans èen plaatsen, ons voorbehoudende desgewenscht ook andere een plaatsje te geven. Red.

*
»Men moge zeggen dat de S. D. A. P. het socialisme verloochent en 't moge waar zijn in enkele alleenstaande gevallen, vast staat voor mij dat zij als geheel in *den* strijd haar strijd principieel heeft gevoerd. Wil men dit omver kegelen, men voere sprekende en doorslaande bewijzen aan, en niet wat deze daar en gene hier heeft gezegd en ook niet wat burgerlijke bladen daarvan schrijven en men poge ook niet met schriftuitleggingen te willen spelen.»

Aldus J. Wacht in zijn artikel «Een andere meening» in de Tribune van 5 Juli. Ik zal de brutaal arrogante toon van W. links laten liggen, en mij bij de vraag of bovenstaande juist is, bij het zakelijke houden.

En nu worden wij door W. opgevorderd, om met sprekende en doorslaande bewijzen te komen. Maar wij zouden de kwestie kunnen omkeeren, wat volgens ons juist zou zijn, en W. opvorderen om het bewijs te leveren dat de S. D. A. P. *deze* strijd principieel heeft gevoerd. Maar trots dit, zullen wij trachten gevolg te geven aan de wensch van W. er niet aan twijfelende of het Volk zal ons dezelfde eereplaats toekennen die het aan het artikel van W. heeft toegekend. Komende tot het artikel, treft ons onmiddellijk de nadruk die W. wenschte te leggen op het woordje «deze», waaruit onmiddellijk de conclusie volgt dat zij in andere «strijden» niet principieel was. Maar zelfs deze consequentie durft W. niet aan, want zegt hij, «het mag waar zijn, in enkele alleenstaande gevallen»; men zal mij moeten toestemmen dat dit een kwestie van opvatting is. Want waar W. een op zichzelf staand geval ziet, kan een ander meenen dat het van algemeene aard is. Bovendien tasten wij te dien opzichte in het duister, wijl W. in gebreke is gebleven deze gevallen met name aan te duiden. Komen wij tot het algemeene, dan is een van de meest doorslaande bewijzen dat de strijd van de S. D. A. P. *niet* principieel was, wel dit, dat het verkiezingsprogramma van de S. D. A. P. *niet* groepeerde om de eisch van overvalscht Alg. Kiesrecht voor mannen en vrouwen en tegen het militarisme, maar dat men het programma

